

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระพุทธศาสนา โดยส่งพระสาวก ๖๐ รูป ออกไปเผยแผ่ ด้วยพระดำรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประกาศพรหมจรรย์อันงามใน เบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก^๑ พระพุทธองค์ทรงมีพุทธวิธีในการสอนที่ยิ่งใหญ่ และทรงมีพระปรีชา สามารถในการถ่ายทอด พระองค์ทรงมีหลักสอน แยกแยะกลุ่มเป้าหมาย สีลาการสอน เทคนิคการ สอน และกุศโลบายประกอบการสอนต่างๆ ได้อย่างยอดเยี่ยมจนได้รับการยกย่องว่าเป็นนักการสอนที่ ยิ่งใหญ่ที่สุด จนได้รับการขนานพระนามว่าเป็นพระบรมครู^๒

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีวิธีการมากมายหลายวิธี ทั้งวิธีการพูด วิธีการทำตัวอย่าง ให้ดู วิธีการเขียน แต่ไม่ว่าจะเผยแผ่ด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม นักเผยแผ่ไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุสงฆ์ หรือ อุบาสกอุบาสิกา จะต้องยึดหลักการ คือโอวาทปาติโมกข์ เป็นหลักการของพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงวางหลักการในการอยู่ร่วมกันของสังคมสงฆ์และสังคมโลกเพื่อการอยู่ร่วมกันโดย ความสงบสุขมี ๓ ประการคือ

(๑) การไม่ทำบาปทั้งปวง เช่น การงดเว้น การลดละเลิก ทำบาปทั้งปวง ซึ่งได้แก่กุศล กรรมมถ ๑๐ ทางแห่งความชั่วมี ๑๐ ประการเป็นความชั่วทั้งทางกายทางวาจาทางใจ

(๒) การทำกุศลให้ถึงพร้อม ได้แก่ การทำความดีทุกอย่าง ซึ่งได้แก่ กุศลกรรมมถ ๑๐ ประการเป็นต้น อันเป็นความดีทางกายทางวาจาทางใจเช่น เห็นว่าทำดีได้ทำชั่วได้ชั่ว

(๓) การทำจิตให้ผ่องใส^๓ ได้แก่ การทำจิตของตนให้ผ่องใส ปราศจากนิวรณ์ซึ่งเป็นเครื่อง ขัดขวางจิตไม่ให้เข้าถึงความสงบเช่น สงสัยในการทำความดีความชั่วว่ามีผลจริงหรือไม่

วิธีการทำจิตให้ผ่องใสที่แท้จริงเกิดขึ้นจากการละบาปทั้งปวงด้วยการถือศีลและบำเพ็ญ กุศลให้ถึงพร้อมการปฏิบัติสมณะและวิปัสสนาจนได้บรรลุอรหัตตอันเป็นความผ่องใสที่แท้จริงคือฝึก ขำระจิตให้สงบมีสุขภาพคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี^๔ คำสอนของพระพุทธเจ้าที่พิเศษที่สุดแตกต่าง จากศาสนาอื่นๆ อยู่ที่พระนิพพาน คือ ดับกิเลสพ้นจากทุกข์ทั้งปวง และเป็นพระสงฆ์ต้องสำรวม อยู่พอประมาณ อุดมทณ ไม่กล่าวร้ายป้ายสีคนอื่น ไม่เบียดเบียนคนอื่นเป็นต้น

^๑ วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พุทธวิธีในการสอน , พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐.

^๓ ที.ส. (ไทย) ๙/๒๑๗/๗๔.

^๔ ที.ส. (ไทย) ๙/๒๑๗/๗๔.

นอกจากนี้แล้วพระพุทธองค์ยังได้ตรัสไว้ในอังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาตอีกว่า อานนท์ การแสดงธรรมให้คนอื่นฟัง มิใช่สิ่งที่กระทำได้ง่าย ผู้แสดงธรรมแก่คนอื่น ฟังตั้งหลักการ คือองค์แห่งธรรมกถึก ๕ ประการคือ

- (๑) แสดงธรรมไปโดยลำดับไม่ตัดลัดให้ขาดความ
- (๒) อ้างเหตุผลแนะนำให้ผู้ฟังเข้าใจ
- (๓) ตั้งจิตเมตตาปรารภนาให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง
- (๔) ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภ
- (๕) ไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่นคือว่าไม่ยกตนเสียดสีผู้อื่น^๕

บุคคลผู้สอนธรรม คือผู้ทำหน้าที่เหมือนราชทูตอ่านราชสาส์นของพระราชา ผู้กล่าวธรรมผู้เทศน์ ปาฐกถา บรรยายธรรมะนั้น จะต้องตระหนักในประเด็นนี้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของ พระธรรมกถึกโดยตรง เพื่อให้เหมาะสมแก่ผู้ฟัง เพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุด เมื่อจบการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายในการสอน เพื่อให้ผู้ฟังรู้จริงเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น เพื่อให้ผู้ฟังตรงตามแล้วเห็นจริงได้ทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลที่ผู้ฟังพอตรงตามให้เห็นด้วยตนเอง และเพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลของการปฏิบัติตามสมควร สามารถยังผู้ปฏิบัติตามให้ได้รับผลตามสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตนๆ^๖

ส่วนในธรรมกถึกสูตร^๗ พระสูตรว่าด้วยพระธรรมกถึก มีภิกษุรูปหนึ่งเข้าไปเฝ้า พระผู้มีพระภาคทูลถามว่า

ที่พระพุทธองค์ตรัสว่า ภิกษุเป็นธรรมกถึก ภิกษุเป็นธรรมกถึกด้วยเหตุเพียงเท่าไรหนอ ภิกษุจึงจะชื่อว่าธรรมกถึก พระพุทธองค์ตรัสว่า ภิกษุ ถ้าภิกษุแสดงธรรมเพื่อความหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับขราและมรณะ ควรจะเรียกว่า ภิกษุธรรมกถึก ถ้าภิกษุแสดงธรรมเพื่อความหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อความดับชาติ ภพ อุปาทาน ตัณหา เวทนา ผัสสะ สฬายตนะ นามรูป วิญญาณ สังขาร และอวิชชา ควรเรียกได้ว่า ภิกษุเป็นธรรมกถึก^๘

ฉะนั้น พระธรรมกถึกจึงมีความสำคัญยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองมาถึงทุกวันนี้

ในปัจจุบันนี้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้กระจายตัวเองออกไปมากเป็นพิเศษ เพราะยุคสมัยได้เปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของประชาชนเพิ่มขึ้น ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระไทยได้กระจายออกไปในรูปแบบต่างๆ ทั้งมีการเทศน์ประจำภายในวัด นอกสถานที่ ทางวิทยุ ทางโทรทัศน์ แม้การเที่ยวจาริกไปสั่งสอนประชาชน เรียกว่า ธรรมทูตบ้าง ธรรมจาริกบ้าง^๙ ฉะนั้น คุณสมบัติของพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ว่า ต้องมีความแม่นยำในหลักของพระพุทธศาสนามีทั้งภูมิธรรม - ภูมิปัญญา สามารถใช้ภาษาและวิธีสอน ที่

^๕ อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๕๙/๑๗๔.

^๖ วศิณ อินทสระ, **พุทธวิธีในการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๕), หน้า ๓๕.

^๗ ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๖/๒๕.

^๘ ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๖/๒๖.

^๙ พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๔๖๒.

สามารถสื่อถึงประชาชนได้ มีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเผยแพร่ มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมนั้นได้ดี เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และประชาชนนั้นได้ดี และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมทางด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของวัด และสังคม^{๑๐} การเผยแพร่หลักการพระพุทธศาสนา คือการเผยแพร่ประกาศหลักคำสอน ชักจูงประชาชนให้มานับถือน้อมนำหลักธรรมไปปฏิบัติเพื่ออยู่เป็นสุขในปัจจุบัน หรือเพื่อหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง และเผยแพร่แสดงหลักการพระพุทธศาสนาชี้แจงให้นักบวชลัทธิอื่นได้ทราบ อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ก็มีหน้าที่ในเรื่องนี้เช่นกัน^{๑๑}

ส่วนวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิผลและเห็นผลในปัจจุบันนี้ มีวิธีการอย่างไร และยังมีหลักธรรมที่มีความเกี่ยวข้อง หลักธรรมที่สนับสนุน และการประยุกต์ให้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมกถึกในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทั้ง ๓ ข้อ คือ เพื่อศึกษาคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย อันจะเป็นข้อมูลนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ที่เป็นองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์สรุปไว้เป็นงานวิจัยอย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยมีความต้องการค้นคว้าและนำเสนองานวิจัยในเรื่องนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒.๓ เพื่อประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๓.๑ ศึกษาความหมาย ความสำคัญ ประเภท และคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และศึกษาเรื่องพระธรรมกถึก จากรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

^{๑๐} พระมหานันท อตถจาโร และพระปลัดอาพล สุธีโร, พระธรรมทูตสายต่างประเทศ , พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๓๔.

^{๑๑} รังษี สุทนต์, “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอนาลบินทิกอุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๔๔), หน้า ๗๕.

๑.๓.๒ ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาหนังสือวิชาการทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๓.๓ ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกที่สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย

๑.๓.๔ สรุปและนำเสนอผลการวิจัย

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ คุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทมีอะไรบ้าง

๑.๔.๓ การประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันในศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ จึงขอกำหนดความหมายแห่งศัพท์เฉพาะที่จะใช้ในงานวิจัยนี้ ดังนี้

๑.๕.๑ พระธรรมกถึก หมายถึง พระที่เป็นนักเทศน์ผู้แสดงธรรมเรียกว่า พระธรรมกถึก หรือ หมายถึง ผู้แสดงธรรม ผู้เทศน์ และนักเทศน์

๑.๕.๒ คุณสมบัติของพระธรรมกถึก หมายถึง คุณสมบัติของบุคคลผู้ที่ต้องการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้องอาศัยการเทศนา หรือแสดงธรรม การจะเป็นภิกษุหรือเป็นฆราวาสที่สามารถแสดงธรรมได้ดี พุทธองค์ทรงบัญญัติคุณสมบัติไว้ ๕ อย่างคือ ๑. แสดงธรรมไปตามลำดับ ๒. อ้างเหตุผลให้ผู้ฟังเข้าใจ ๓. ตั้งจิตเมตตาปรารถนาประโยชน์ให้ผู้ฟัง ๔. ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภ ๕. ไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่น

๑.๕.๓ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมกถึก หมายถึง หมวดธรรมหรือหลักธรรมที่สนับสนุนหรือส่งเสริมให้พระธรรมกถึกทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์และครบองค์ประกอบ

๑.๕.๔ คัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และคัมภีร์อื่นๆ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่เกี่ยวข้อง

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยโดยศึกษาข้อมูลที่เป็นหลักฐานจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสสเป็นลำดับ และจากเอกสารที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ศึกษาค้นคว้าแล้ว เผยแพร่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ก. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงการสอนไว้ในหนังสือ “พุทธวิธีในการสอน” พอสรุปความได้ว่า พระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะแสดงที่ใดและแก่ใครย่อมมีจุดหมายเป็นแนวเดียวกัน คือ มุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจในสภาพของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ให้มีทัศนคติและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างถูกต้องในทางที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและบุคคลอื่น แต่เนื้อเรื่องและวิธีการสอนย่อมแตกต่างกันไป ตามอุปนิสัย ความถนัดและความสนใจของผู้ฟังสุดแต่เรื่องใดวิธีใด จะช่วยให้เขาเข้าใจธรรมได้ดี พุทธวิธีในการสอนเป็นความยิ่งใหญ่และพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าในการถ่ายทอด พระองค์ทรงมีหลักสอน แยกแยะกลุ่มเป้าหมาย ลีลาการสอน เทคนิคการสอน กลวิธีและกุศโลบายประกอบการสอนต่างๆ ได้อย่างยอดเยี่ยมจนได้รับการยกย่องว่าเป็นนักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด จนได้รับการขนานพระนามว่าเป็นพระบรมครู^{๑๒}

๑.๖.๒ พระครูวิจิตรธรรมโกศล ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักเผยแผ่ไว้ในหนังสือ “รวมปาฐกถายอดฮิต” พอสรุปความได้ว่า เป็นการนำเอาความรู้ เอาแสงสว่างหรือเอาธรรมะไปแนะนำเขา ที่เรียกว่าชี้ทางบรรเทาทุกข์ ชี้สุขเกษมศาสนา ชี้ทางพระนฤพาน อันพันศกวิโยคภัย การที่จะไปจุ่งจิตวิญญาณของชาวบ้าน ไปสื่อสารหลักการให้เขาเข้าใจ นักเผยแผ่ต้องมีข้อมูลประกอบโดยอาศัยหลักสูตรแห่งความสำเร็จ คือ ๑) ต้องมีคำคม ๒) ต้องมีสุภาษิตน้อย ๓) ปรอ่ยต้องคำกลอน ๔) ไม่่ง่วนนอนต้องมีคำขำ^{๑๓}

๑.๖.๓ พระมหาแหวนทอง ปุณฺณาคโม ได้กล่าวถึงวิธีการสอนไว้ในหนังสือ “วิธีการสอนของพระพุทธเจ้าตามที่ปรากฏในพระสูตรและพระวินัย” พอสรุปความได้ว่า วิธีการสอนของพระพุทธเจ้าโดยทั่วไปแล้ว นับว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่พระองค์คิดค้นขึ้นและได้ทดลองใช้เห็นผลมาแล้วแต่สมัยพุทธกาล แต่ปัจจุบันกระบวนการสอนการเรียนทางด้านศีลธรรมหรือหลักพุทธธรรมอื่นๆ ดูเหมือนว่าจะเป็นปัญหาใหญ่ เมื่อมองจากสายตาของผู้ให้การศึกษาและผู้เรียน ทั้งนี้ก็เพราะหลักการสอนอันยอดเยี่ยมนั้น มีลักษณะเป็นนามธรรมทั้งมีนัยลึกซึ้งมาก จึงต้องมีการตีความหรืออธิบายขยายความถึงวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าให้เป็นที่กระจ่างชัดยิ่งขึ้น^{๑๔}

๑.๖.๔ พระมหานัด อุดจจารี และพระปลัดอาพล สุธีโร ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา ไว้ในหนังสือ “พระธรรมทูตสายต่างประเทศ” พอสรุปความได้ว่า คุณสมบัติของพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ว่า ต้องมีความแม่นยำในหลักของพระพุทธศาสนามีทั้งภูมิธรรม-ภูมิปัญญา สามารถใช้ภาษาและวิธีสอน ที่สามารถสื่อถึงประชาชนได้ มีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเผยแผ่ มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถ

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, หน้า ๒๐.

^{๑๓} พระครูวิจิตรธรรมโกศล , รวมปาฐกถายอดฮิต , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เสียงเสียง , ๒๕๒๗), หน้า ๑๒๖ - ๑๓๐.

^{๑๔} พระมหาแหวนทอง ปุณฺณาคโม , วิธีการสอนของพระพุทธเจ้าตามที่ปรากฏในพระสูตรและพระวินัย, (กรุงเทพมหานคร: สภามหาวิทยาลัยราชภัฏ, ๒๕๔๐), หน้า ๒.

ปรับตัวเข้ากับสังคมนั้นได้ดี เป็นผู้ที่มีหลักมนุษยสัมพันธ์ ระหว่างพระสงฆ์และประชาชนนั้นได้ดี และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมทางด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของวัด และสังคม^{๑๕}

๑.๖.๕ บรรจบ บรรณรุจิ ได้กล่าวถึงพระปณณมันตานีบุตรเถระ ไว้ในหนังสือ “อสีติมหาสาวก” พอสรุปความได้ว่า พระปณณมันตานีบุตรเถระ หลังจากได้บรรลุอรหัตตผลแล้ว ท่านได้เป็นกำลังสำคัญในการช่วยพระพุทธเจ้าประกาศพระพุทธศาสนาตลอดเวลา ผลงานชิ้นสำคัญของท่านคือ ได้แสดงธรรมกถาให้พระอานนท์ฟังคราวที่พระอานนท์บวชได้ใหม่ๆ จนได้บรรลุโสดาปัตติผลสำเร็จเป็นพระอริยบุคคลขั้นต้น นอกจากสอนพระอานนท์ให้ได้บรรลุโสดาปัตติผลแล้ว ต่อมายังได้สอนกุลบุตรชาวเมืองกบิลพัสดุ์อีก ๕๐๐ คน จนเลื่อมใสแล้วมาขอบวชในสำนักของท่าน โดยท่านได้แสดงกถาว่าตุ ๑๐ ประการให้ปฏิบัติ ไม่นานพระเหล่านั้นก็ได้บรรลุอรหัตตผล^{๑๖}

๑.๖.๖ วคิน อินทสระ ได้กล่าวถึงการสอนไว้ในหนังสือ “พุทธวิธีการสอน” พอสรุปความได้ว่า พุทธวิธีการสอน หมายถึง วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงสอนพุทธบริษัทด้วยพุทธวิธีหลายอย่าง เพื่อให้เหมาะสมแก่ผู้ฟังเพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุด เมื่อจบการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายในการสอน เพื่อให้ผู้ฟังรู้จักเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น เพื่อให้ผู้ฟังตรงตามแล้วเห็นจริงได้ทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลให้ผู้ฟังพอตรงตามให้เห็นด้วยตนเอง และเพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลของการปฏิบัติตามสมควรสามารถยังผู้ปฏิบัติตามให้ได้รับผลตามสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตนๆ^{๑๗}

๑.๖.๗ พิสิฐ เจริญสุข ได้กล่าวถึงวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ในหนังสือ “คู่มือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา” พอสรุปความได้ว่า วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิผล โดยสรุปมีอยู่ ๒ วิธี คือ การเผยแผ่ทางกาย ได้แก่การปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง เวลา ยืน เดิน นั่ง นอน เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีสติสรวม ระมัดระวังแสดงท่าทางของผู้สงบเยือกเย็น และเผยแผ่ทางวาจา ได้แก่ พูดธรรมะให้ผู้อื่นฟังด้วยวิธีที่เรียกว่าบรรยาย ปาฐกถาธรรม แสดงธรรม ที่เรียกว่าธรรมกถึก แปลว่า ผู้กล่าวธรรม ผู้สอนธรรม แสดงให้ผู้อื่นฟัง อย่างมีศิลปะ^{๑๘}

จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พอสรุปความได้ว่า พระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะแสดงที่ใด และแก่ใครย่อมมีจุดหมายเป็นแนวเดียวกัน คือ มุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจในสภาพของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง แต่เนื้อเรื่องและวิธีการสอนย่อมแตกต่างกันไป ตามอุปนิสัย และตามความถนัด นักเผยแผ่ต้องมีข้อมูลประกอบโดยอาศัยหลักสูตรแห่งความสำเร็จ คือ ๑) ต้องมีคำคมชนิด ๒) ต้องมีสุภาษิตอย่างน้อย ๓) อร่อยต้องคำกลอน ๔) ไม่ว่างนอนต้องมีคำขำ ฉะนั้น คุณสมบัติของพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีความแม่นยำในหลักของพระพุทธศาสนามีทั้งภูมิธรรม-ภูมิปัญญา สามารถใช้ภาษาและวิธีสอนที่สามารถสื่อถึงประชาชนได้ เพื่อให้เหมาะสมแก่ผู้ฟังเพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุด เมื่อจบการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายในการสอน เพื่อให้ผู้ฟังรู้จักเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น เพื่อให้ผู้ฟังตรงตามแล้วเห็นจริงได้ทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลให้ผู้ฟังพอตรงตาม

^{๑๕} พระมหาถนิต อตถจาริ และพระปลัดอาพล สุธีโร, พระธรรมทูตสายต่างประเทศ, หน้า ๓๔.

^{๑๖} บรรจบ บรรณรุจิ, อสีติมหาสาวก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๖), หน้า ๑๖๐-๑๖๑.

^{๑๗} วคิน อินทสระ, พุทธวิธีในการสอน, หน้า ๓๕.

^{๑๘} พิสิฐ เจริญสุข, คู่มือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, หน้า ๓-๔.

ตามให้เห็นด้วยตนเอง และเพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลของการปฏิบัติตามสมควร วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพ โดยสรุปมีอยู่ ๒ วิธี คือ การเผยแผ่ทางกาย ได้แก่การปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง เวลา ยืน เดิน นั่ง นอน เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีสติสำรวม ระมัดระวัง แสดงท่าทางของผู้สงบเยือกเย็น และเผยแผ่ทางวาจา ได้แก่ พุทธธรรมะให้ผู้อื่นฟังด้วยวิธีที่เรียกว่า บรรยาย ปาฐกถาธรรม แสดงธรรม ที่เรียกว่า พระธรรมกถึกนั่นเอง

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ พระมหากวีล เตชะคำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อุบาสกในพระไตรปิฎก” พบว่า ท่านจิตตคหบดีอุบาสก ได้ฟังธรรมจากพระมหานามเถระโดยพระเถระเห็นท่านมีอุปนิสัยเหมาะสมจึงให้กรรมฐานและแสดงธรรมเรื่องสหายตนวิงวาทท่านได้เจริญวิปัสณา พิจารณาตามพระธรรมเทศนานั้นเกิดความรู้แจ้งได้บรรลุอนาคามีผล ภายหลังได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าได้ทำบุญถวายทานอย่างสม่ำเสมอ ในพระพุทธศาสนาตั้งแต่นั้นมา ครั้งหนึ่งท่านได้แสดงธรรมแก่อเจลกัสสปะปริพพาชก ผู้เป็นสหายฟังสามารถทำให้อเจลกัสสปะปริพพาชกเกิดความเลื่อมใส ได้ยอมละทิ้งลัทธิที่ตนเองนับถือมานาน ประกาศตนเป็นอุบาสก ภายหลังต่อมาได้ขอบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา^{๑๙}

๑.๖.๒ พระวุฒิกโร วุฑฒิกโรณ (พรมทิพย์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชาวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต)” พบว่า ท่านมีเทคนิคและวิธีการในการเผยแผ่พุทธธรรม หรือวิธีการในการนำเสนอที่โดดเด่นอยู่ ๖ วิธี คือ ๑. โดยการยกอุทาหรณ์และเล่านิทานประกอบ ๒. โดยวิธีอุปมาเปรียบเทียบ ๓. โดยยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต ปรัชญา คำคม โคลง บทประพันธ์ เป็นต้น ๔. โดยการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ๕. โดยยกบุคคลตัวอย่างประกอบ ๖. โดยการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน^{๒๐}

๑.๖.๓ พระมหาทรรศ์ คุณทสสี (โพนดวงกรณ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบพุทธวิธีการสอนในอรรถกถาธรรมบทกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” พบว่า พุทธวิธีการสอนในอรรถกถาธรรมบทมีความสอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ๕ ประการ คือ เรียนรู้อย่างมีความสุข เรียนรู้แบบองค์รวม เรียนรู้จากความคิดการปฏิบัติจริงและการสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง และ เรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นและเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงสรุปได้ว่า พุทธวิธีการสอนในอรรถกถาธรรมบทกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการสอนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งพื้นฐานหลักสำคัญ ๓ ประการคือ เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนรู้มีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้^{๒๑}

^{๑๙} พระมหากวีล เตชะคำ, “อุบาสกในพระไตรปิฎก”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต , (คณะอักษรศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๖๐.

^{๒๐} พระวุฒิกโรณ วุฑฒิกโรณ, “ศึกษาการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชาวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^{๒๑} พระมหาทรรศ์ คุณทสสี (โพนดวงกรณ์), “การศึกษาเปรียบเทียบพุทธวิธีการสอนในอรรถกถาธรรมกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

๑.๖.๔ พระมหาขวัญชัย วชิรญาณ (โคตรชุม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์อวัจนภาษาเพื่อการสื่อสารและการเผยแผ่พุทธธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี : คัมภีร์ทีฆนิกาย สุตตันตปิฎก” พบว่า อวัจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช่คำพูด เช่น การแสดงท่าทางต่างๆ เป็นต้น ซึ่งมนุษย์ใช้เพื่อการสื่อสารควบคู่กับภาษาพูดมาแต่โบราณ อวัจนภาษาที่แสดงออกบางอย่างมีความคล้ายคลึงกัน บางอย่างมีความแตกต่างกัน ทั้งลักษณะของอวัจนภาษาและความหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันของแต่ละสังคมวัฒนธรรม อวัจนภาษา สามารถบอกให้ทราบถึงลักษณะต่างๆ ของผู้แสดง ในการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธเจ้า ลักษณะของอวัจนภาษามีปรากฏแตกต่างกันไปตามแต่ความเหมาะสมกับผู้ฟัง ทรงแสดงทรงใช้เพื่อแทนคำพูดบ้าง เสริมคำพูดบ้าง เพื่อโน้มน้าวใจผู้ฟัง ให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา น้อมใจไปตามกระแสธรรมะที่พระองค์ทรงแสดง มีความสำคัญต่อการเผยแผ่ธรรมะในแง่เป็นกุศโลบายเพื่อเข้าหาผู้ฟัง ชักนำผู้ฟังเข้าสู่ความสนใจในเนื้อหาของธรรมะ^{๒๒}

๑.๖.๕ พระมหารุ่งเพชร ชวนปญโญ (พัทธาป) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)” พบว่า พระธรรมกิตติวงศ์ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาก คือเป็นพหูสูตร เป็นนักคิด นักประพันธ์หนังสือ มีอภิยาศัยไมตรี มีน้ำใจโอบอ้อมอารี กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดง มีวิสัยทัศน์ต่อการเผยแผ่ศาสนากว้างไกล โดยเฉพาะหนังสือธรรมะเป็นคำสอนที่ชักจูงโน้มน้าวจิตใจของบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรม และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเอง รูปแบบและวิธีการเผยแผ่ของท่านจึงอาจเป็นแบบอย่าง เป็นบรรทัดฐานการเผยแผ่และสามารถนำไปศึกษาเพื่อใช้เผยแผ่พุทธธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๒๓}

๑.๖.๖ พระมหาทวี มหาปญโญ ได้กล่าวถึงวิธีการสอนไว้ในหนังสือ “การศึกษาวิเคราะห์พุทธวิธีการสอนในอัมมปทัฏฐกถา” พอสรุปความได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีการสอนที่เหมาะสมแก่แต่ละบุคคล คือ ทรงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยทรงคำนึงถึงความพร้อมของผู้ฟังเป็นเกณฑ์ ทรงปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมของผู้ฟังอยู่เสมอ คือ พระองค์ทรงจัดรูปแบบการสอนให้เข้ากับจริตของผู้ฟังนั้นๆ เช่น ทรงรู้จักการเริ่มต้นในการสอนสร้างบรรยากาศในการสอน ทรงปรับปรุงรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของผู้ฟังนั้นๆ เช่น ทรงสอนแบบสนทนา แบบบรรยาย แบบตอบปัญหา แบบวางกฎข้อบังคับ เป็นต้น^{๒๔}

จากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พอสรุปความได้ว่า จิตตคหบดีอุบาสกสามารถแสดงธรรมทำให้โอเลกัสสประพิพาทเกิดความเลื่อมใสและประกาศตนเป็นอุบาสกในพระพุทธศาสนาได้ ส่วนพระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) มีเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเช่น การยกอุทาหรณ์ การเล่านิทานประกอบ การยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต ปรัชญา คำคม โคลง บทประพันธ์ เป็นต้น

^{๒๒} พระมหาขวัญชัย วชิรญาณ (โคตรชุม), “ศึกษาวิเคราะห์อวัจนภาษาเพื่อการสื่อสารและการเผยแผ่พุทธธรรม ศึกษาเฉพาะกรณี : คัมภีร์ทีฆนิกาย สุตตันตปิฎก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

^{๒๓} พระมหารุ่งเพชร ชวนปญโญ (พัทธาป), “ศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

^{๒๔} พระมหาทวี มหาปญโญ, “การศึกษาวิเคราะห์พุทธวิธีการสอนในอัมมปทัฏฐกถา”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ข.

พุทธวิธีการสอนในอรรถกถาธรรมบทกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการสอนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งพื้นฐานหลักสำคัญ ๓ ประการคือ เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนรู้มีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ การเผยแพร่ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นไปตามแต่ความเหมาะสมกับผู้ฟัง ทรงแสดงทรงใช้เพื่อแทนคำพูดบ้าง เสริมคำพูดบ้าง เพื่อโน้มน้าวใจผู้ฟัง ให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา น้อมใจไปตามกระแสธรรมะที่พระองค์ทรงแสดง ส่วนพระธรรมกถึกติวศ์ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาก คือเป็นพหูสูตร เป็นนักคิด นักประพันธ์หนังสือ มีอหยาศัยไมตรี มีน้ำใจโอบอ้อมอารี กล่าวคิด กล่าวทำ กล่าวแสดง มีวิสัยทัศน์ต่อการเผยแผ่ศาสนากว้างไกล โดยเฉพาะหนังสือธรรมะเป็นคำสอนที่ชักจูงโน้มน้าวจิตใจของบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักพุทธธรรม

ส่วนในงานวิจัยนี้ จะมีความแตกต่างกับเอกสารต่างๆ ที่พบทวนมา โดยผู้วิจัยจะได้ศึกษาคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเช่น ความหมายของพระธรรมกถึก ประวัติและความเป็นมาของพระธรรมกถึก ความสำคัญของพระธรรมกถึก คุณสมบัติของพระธรรมกถึก หลักคำสอนเรื่องพระธรรมกถึกที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก การอธิบายความเรื่องพระธรรมกถึกที่ปรากฏในคัมภีร์อื่นๆ การอธิบายความเรื่องพระธรรมกถึกของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเช่น หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมกถึก คือ อนุปพุทฺธิกา ติลาการสอน ๔ หลักธรรมที่สนับสนุนต่อพระธรรมกถึกเช่น องค์แห่งเทศนา ๒ อกุศลธรรมที่เป็นข้าศึกต่อองค์แห่งพระธรรมกถึกเช่น วจีหุจฺจิต และการประยุตฺตีใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมกถึกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย การประยุตฺตีใช้เทคนิคและวิธีการใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมกถึก การประยุตฺตีใช้ประโยชน์และอานิสงส์ของการใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมกถึก และการประยุตฺตีใช้คุณสมบัติของพระสงฆ์ผู้เผยแผ่ในปัจจุบันโดยใช้หลักพระธรรมกถึก

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยจะรวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary source) จากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary research) จากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ ตำรา บทความ งานแปล และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาบาลี ซึ่งผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๗.๑ รวบรวมข้อมูลในเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และคัมภีร์อื่นๆ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่เกี่ยวข้อง

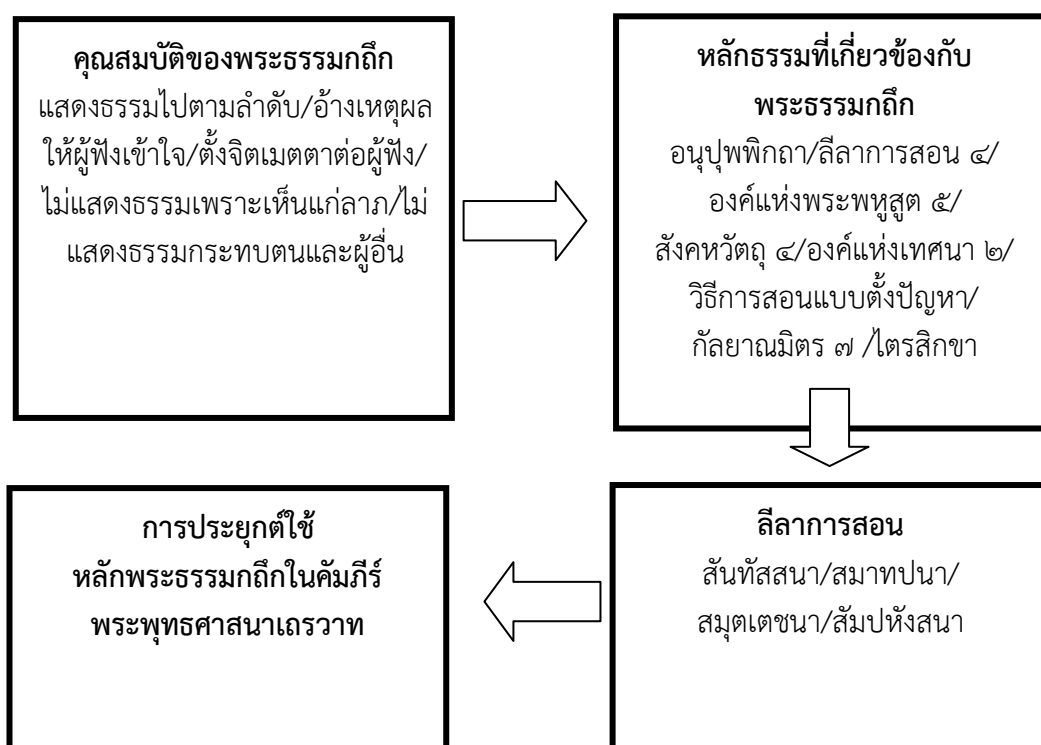
๑.๗.๒ รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ หนังสือ เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๓ เรียบเรียงและจัดลำดับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๗.๔ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย แล้วสรุปผลที่ได้จากการวิจัย พร้อมข้อเสนอแนะ และประเด็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

๑.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อเป็นกรอบในการวิจัย จากนั้นจะได้กำหนดประเด็นศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย

๑.๙ ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑.๙.๑ ทำให้ทราบคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๙.๒ ทำให้ทราบหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในคัมภีร์

พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๙.๓ ทำให้ทราบการประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของพระธรรมกถึกในการ

เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย